

YOSHLARDA VATANPARVARLIK RUHINI SHAKLLANTIRISHDA JALOLIDDIN MANGUBERDI TARIXIY SHAXSIYATIDAN FOYDALANISH MASALALARI

Saidmurotov Shodlik Alisher o‘g‘li
O‘zbekiston Milliy Universiteti magistranti

ANNOTATSIYA

Maqola, yoshlarda vatanparvarlik ruhini shakllantirishda Jaloliddin Manguberdi tarixiy shaxsiyatidan foydalanish masalalariga bag'ishlangan. Jaloliddin Manguberdi, XIII asrda Xorazmshohlar davlatining so'nggi hukmdori sifatida mo'g'ullarga qarshi mardonavor kurash olib borgan. Uning jasorati, vatanparvarligi va qat'iyatligi, bugungi yosh avlodni vatansevarlik ruhi bilan tarbiyalashda muhim o'rnak sifatida ko'rib chiqiladi. Maqola, Jaloliddin Manguberdi shaxsiyati orqali yoshlarga vatanparvarlik, liderlik, strategik fikrlash, qaror qabul qilish, hamkorlik va birlashuv kabi qadriyatlarni singdirishning ahamiyati va usullarini tahlil qiladi. Shuningdek, bu jarayonda ta'lim-tarbiya muassasalari, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarning roli muhokama qilinadi.

***Kalit so'zlar:** Jaloliddin Manguberdi vatanparvarlik yoshlar tarbiyasi liderlik strategik fikrlash qaror qabul qilish madaniy meros milliy identifikatsiya tarixiy qahramonlik ta'lim-tarbiya metodlari.*

ABSTRACT

The article is devoted to the issues of using the historical personality of Jalaluddin Manguberdi in the formation of the spirit of patriotism in young people. Jalaluddin Manguberdi, as the last ruler of the Khorezmshah state in the 13th century, fought bravely against the Mongols. His bravery, patriotism and perseverance are considered as an important example in educating today's young generation with the spirit of patriotism. The article analyzes the importance and methods of inculcating values such as patriotism, leadership, strategic thinking, decision-making, cooperation and unity in the youth through the personality of Jalaluddin Manguberdi. Also, the role of educational institutions, media and social networks in this process is discussed.

***Key words:** Jalaluddin Manguberdi, patriotism, youth education, leadership, strategic thinking, decision-making, cultural heritage, national identity, historical heroism, educational methods.*

KIRISH

Jaloliddin Manguberdi shaxsiyati, O‘zbekiston va Markaziy Osiyo tarixida muhim o‘rin tutadi. U XIII asr boshlarida Mo‘g‘ullar imperiyasiga qarshi kurashgan

Xorazmshohlar davlatining so‘nggi hukmdori sifatida tanilgan. Jaloliddin Manguberdi vatanparvarlik, jasorat va matonat timsoli sifatida yosh avlod tarbiyasida muhim o‘rin egallaydi[1]. Quyida Jaloliddin Manguberdi shaxsiyatidan foydalanishning yoshlarga vatanparvarlikni o‘rgatishdagi muhim jihatlarini ko‘rib chiqamiz. Jaloliddin Manguberdi shaxsiyati orqali yoshlarga vatanparvarlik, matonat va qat‘iyatni singdirish mumkin. Uning mo‘g‘ullarga qarshi mardonavor jangi, vatanini himoya qilish uchun ko‘rsatgan jasorati o‘zbek yoshlariga vatanparvarlik hissini chuqurlashtirishda yordam beradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Jaloliddin Manguberdi tarixini o‘rganish orqali yoshlar o‘z milliy tarixlarini, ajdodlarining jasoratini chuqurroq tushunadilar. Bu, o‘z navbatida, milliy iftixor hissini kuchaytiradi va o‘zligini anglashga yordam beradi.

Jaloliddin Manguberdi hayotidan olingan misollar yoshlarga qiyin vaziyatlarda to‘g‘ri qarorlar qabul qilish, qat‘iyat va sabr-toqat ko‘rsatishni o‘rgatadi. Uning hayot yo‘li, qarshilik va qiyinchiliklarga qaramay, maqsad sari intilishning ahamiyatini ta’kidlaydi.

Jaloliddin Manguberdi liderlik qobiliyatlari va jamoaviy ishga yondashuvi orqali yoshlarga muhim darslar beradi. Uning qo‘shinlarni boshqarishdagi mahorati, strategik fikrlashi va jamoaviy harakatlar muvaffaqiyatga erishishda qanchalik muhim ekanligini ko‘rsatadi.

Jaloliddin Manguberdi adolatli hukmdor sifatida tanilgan. Uning adolatli qarorlari va insonparvarlik siyosati orqali yoshlar adolat va insoniy qadriyatlarga hurmatni o‘rganadilar. Jaloliddin Manguberdi shaxsiyatidan foydalanish, yoshlarga vatanparvarlikni o‘rgatishda keng imkoniyatlar yaratadi. Uning hayoti va faoliyati orqali yosh avlodga jasorat, vatansevarlik, liderlik, adolat va insonparvarlik kabi muhim qadriyatlarni singdirish mumkin. Bu esa, kelajakda mamlakatimizning yorqin kelajagini qurishda muhim o‘rin tutuvchi, yuksak ma’naviyatli avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Jaloliddin Manguberdi shaxsiyatidan foydalanish orqali yoshlarga vatanparvarlikni o‘rgatishning yanada chuqurroq jihatlarini ko‘rib chiqish mumkin. Uning hayoti va kurashlari orqali turli darslar o‘rganilishi mumkin, bu esa yoshlarni har tomonlama rivojlantirishga yordam beradi[2].

Jaloliddin Manguberdi merosini yoshlarga tanitish orqali, ularning o‘z milliy madaniyati va tarixiga bo‘lgan hurmatini oshirish mumkin. Bu, milliy identifikatsiyaning mustahkamlanishiga yordam beradi va yoshlarni o‘z milliy meroslarini asrash va rivojlantirishga undaydi. Jaloliddin Manguberdi mo‘g‘ullarga qarshi kurashida ko‘rsatgan qarshiligi orqali mustaqillik va ozodlik uchun kurashning ahamiyatini ta’kidlash mumkin. Uning misoli orqali yoshlar ozodlik va mustaqillik

qanchalik qimmatli ekanligini, uni saqlab qolish va himoya qilish uchun kurashish kerakligini tushunadilar.

Jaloliddin Manguberdi hayotidagi qiyinchiliklar va sinovlar, yoshlarga hayotda duch keladigan qiyinchiliklarni yengib o'tish, ularni sabr va matonat bilan qabul qilish kerakligini o'rgatadi. Bu, ularni hayotda turli to'siqlarga bardoshli va chidamli qiladi[3].

Jaloliddin Manguberdi tarixini o'rganish, yoshlarni tarixiy voqealar va shaxslarni tahlil qilishga, ularning bugungi kunda qanday ahamiyatga ega ekanligini tushunishga undaydi. Bu, yoshlarda tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Jaloliddin Manguberdi kurashlari va erishgan yutuqlari, yoshlarga o'z maqsadlari sari intilishda ilhom va motivatsiya beradi. Uning hayoti orqali yoshlar o'z orzulariga erishish uchun zarur bo'lgan qat'iyat va ishonchni rivojlantira oladilar.

Jaloliddin Manguberdi shaxsiyatidan foydalanish, yoshlarga nafaqat vatanparvarlikni, balki hayotdagi muhim saboqlarni ham o'rgatish imkonini beradi. Uning hayoti yoshlarga o'z qadriyatlarini uchun kurashish, o'z maqsadlari sari intilish va o'z milliy identifikatlarini qadrlash kabi muhim darslarni taqdim etadi. Bu esa, kelajak avlodning mustahkam va yuksak ma'naviyatli bo'lishiga xizmat qiladi[4].

Jaloliddin Manguberdi shaxsiyatidan foydalanish orqali yoshlarga vatanparvarlikni o'rgatish strategiyasi faqat jasorat va qahramonlik qissalari bilan cheklanmaydi. Ushbu strategiya, shuningdek, yoshlarni o'z milliy tarixini chuqurroq o'rganishga va o'zlarining zamonaviy jamiyatdagi o'rnini anglashga undaydi. Jaloliddin Manguberdi merosi yoshlarga quyidagi qo'shimcha darslarni taqdim etishi mumkin:

Jaloliddin Manguberdi davridagi turli xil qabilalar va millatlar o'rtasidagi ittifoqlar, bugungi yoshlarga turli madaniyatlar va guruhlar bilan hamkorlik qilishning ahamiyatini o'rgatadi. Bu, ularni ko'proq inkluziv va turli xil fikrlarga ochiq bo'lishga undaydi, shuningdek, jamoaviy maqsadlar uchun birlashishni ta'kidlaydi. Jaloliddin Manguberdi janglardagi taktik va strategiyalari, yoshlarga murakkab muammolarni hal qilishda strategik fikrlash va samarali rejalashtirishning muhimligini ko'rsatadi. Bu ko'nikmalar ularning shaxsiy va kasbiy hayotida muhim ahamiyat kasb etadi.

Jaloliddin Manguberdi davrining madaniyati va san'ati, yoshlarga o'z milliy madaniyatini qadrlash va uni asrashning muhimligini o'rgatadi. Bu, ularning madaniy merosga bo'lgan hurmatini oshiradi va uni kelajak avlodlarga yetkazishda faol rol o'ynashga undaydi. Jaloliddin Manguberdi hayotidagi qiyin qarorlar, yoshlarga o'z hayotlarida duch keladigan qiyin vaziyatlarda o'zini o'zi boshqarish va mustaqil qarorlar qabul qilishning ahamiyatini o'rgatadi. Bu, ularni mustaqil fikrlashga va o'z

taqdirlarini o'zlari belgilashga tayyorlaydi. Jaloliddin Manguberdi haqida yaratilgan adabiy asarlar, she'riyat va san'at asarlari, yoshlarga adabiyot va san'at orqali tarix va qahramonlik haqidagi g'oyalar bilan tanishish imkonini beradi. Bu, ularning estetik didini rivojlantiradi va adabiyot hamda san'atga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi.

Jaloliddin Manguberdi tarixiy shaxsiyati orqali, yoshlar O'zbekistonning jahon tarixidagi o'rnini va ahamiyatini chuqurroq tushunadilar. Bu, ularning global perspektivadan o'z vatanlarini qadrlashlarini oshiradi va xalqaro miqyosda o'zaro ta'sir qilish qobiliyatlarini yaxshilaydi. Jaloliddin Manguberdi shaxsiyati va merosi orqali yoshlarga ta'lim berish, ularni vatanparvar, ma'suliyatli, ko'p qirrali shaxslar sifatida shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tarixiy qahramonning hayoti, yoshlarga nafaqat o'z milliy qadriyatlarini qadrlashni, balki zamonaviy dunyoda o'z o'rnini topish va jamiyat rivojiga hissa qo'shishni ham o'rgatadi.

Jaloliddin Manguberdi tarixiy shaxsiyatidan foydalanish, yoshlarda vatanparvarlik ruhini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Uning hayoti va kurashlari, o'zbek yoshlariga vatanparvarlik, matonat, qat'iyat va liderlik kabi asosiy qadriyatlarni o'rgatadi. Bu jarayonda, ta'lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar muhim rol o'ynaydi. Jaloliddin Manguberdi merosi orqali yoshlarga tarixiy anglaşuvni chuqurlashtirish, milliy iftixor hissini kuchaytirish va o'z milliy identifikatlarini qadrlashni o'rgatish mumkin. Shu bilan birga, bu, ularni o'z tarixi va madaniyatini asrash hamda kelajak avlodlarga yetkazish uchun mas'uliyatli bo'lishga undaydi. Jaloliddin Manguberdi shaxsiyati va uning merosi, o'zbek yoshlarini vatanparvar, ma'suliyatli va ko'p qirrali shaxslar sifatida tarbiyalashda muhim darslar taqdim etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Азамат Зиё. Узбек давлатчилиги тарихи: (Энг қадимги даврдан Россия босқинига қадар. –Т.: Шарқ, 2001.
2. Sagdullayev A. S. O'zbekiston tarixi. –Т.: VNESHINVESTPROM, 2019.
3. Содиков Х. Султон Жалолиддин Мангуберди. –Т.: ART FLEX, 2009.
4. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Sind_daryosi_bo%CA%BBidagi_jang
5. Shamsutdinov R., Karimov Sh. Vatan Tarixi. K.1. –Т.: Sharq, 2010.
6. Ismoilov, N. B. (2023). YANGI O 'ZBEKISTONDA TA'LIM VA ILM SOHALARI RIVOJLANISHNING YANGI DAVRIDAGI MUHIM ASOSLARI. International scientific journal of Biruni, 2(1), 81-88.
7. Ismoilov, N. B. (2022). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DINIY BAG 'RIKENGLIK VA KONFESSIYALARARO HAMKORLIKNI TA'MINLASH. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(12), 1116-1121.